GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.
„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SE PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.
ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 98. *Duminecă 17 (29) Iunie* **1884.**

Braşovŭ în 16 (28) Iunie.

Iudemnatŭ de şoptele consciinţei sale d-lŭ Desseanu din Aradŭ rĕspunde la observările nóstre din Nr. 93 alŭ „Gazetei." Faptulŭ acesta în sine restórnă părerea esprimată în scrisórea, ce-o publicămŭ mai josŭ, totŭ de d-lŭ Desseanu, după care d-sa în calitate de conducĕtorŭ românŭ „face numai, cum póte," şi nu se sêmte responsabilŭ a dá sémă nimĕnui despre ceea ce face.

Acésta este teoria modernă a lucéfĕrilorŭ rĕtăcitorĭ*). Organulŭ nostru este însĕ pré vechiu decâtŭ ca sĕ mai pótă înţelege moda şuchiată, ce vorŭ sĕ-o introducă în politica naţională câţiva eclecticĭ în talarŭ şi în fracŭ, carĭ ḑicŭ: „Facemŭ cum putemŭ şi cum ne dictéză părerea şi consciinţa nóstră individuală şi nimenĭ pe faţa pămêntului n'are dreptulŭ de a ne trage la rĕspundere pentru faptele nóstre."

Décă amŭ admite acestŭ principiu, amŭ rumpe d'odată tóte legăturile dintre noi şi amŭ rĕsturná basele istorice şi faptice ale întregei nóstre desvoltărĭ naţionale. Atuncĭ amŭ enunciá, că politica naţională şi-o face fiĕ-care, cum vrea, şi amŭ creá o zăpăcéală mai mare decâtŭ era ceea dela turnulŭ Babilonului.

Noi însĕ — ne vorŭ iertá domnii eclecticĭ naţionalĭ — nu putemŭ aderá la principiulŭ babilonicŭ alŭ liberei şi necontrolatei consciinţe individuale, căcĭ, décă l'amŭ primí, amŭ trebuí se dămŭ cu buretele peste totŭ ce au lucratŭ douĕ generaţiunĭ în timpŭ de aprópe cincĭ-ḑecĭ de anĭ, de când esistă organulŭ nostru.

Orĭ-cum ar fi fostŭ politica naţională ce a făcut-o generaţiunea bĕtrână şi orĭ-cum ar fi politica, ce-o face generaţiunea tênĕră, bună séu rea, practică séu nepractică, înţeléptă séu neînţeléptă, una trebue sĕ recunóscă orĭ şi ce Românŭ înţĕlegĕtorŭ, că ceea ce s'a lucratŭ la noi pe terêmulŭ politicŭ, a trebuitŭ şi trebue sĕ aibă o ideă conducĕtóre, o basă morală, în care sĕ se concentreze tóte sêmţirile şi gândirile fiilorŭ naţiunei nóstre. Acéstă ideă, care se numesce idea naţională, nu a putută şi nu póte fi decâtŭ resultatulŭ gândirei din trecutŭ şi presentŭ a membrilorŭ naţiunei, care gândire se îndréptă şi se modifică, nu după părerea şi consciinţa individilorŭ, ci după nĕcazurile şi trebuinţele, dorinţele şi aspiraţiunile poporului, care ca unŭ întregŭ îşĭ are şi elŭ părerea şi consciinţa sa propriă.

Astfelŭ politica naţională ni se presentă ca o morală aplicată la afacerile nóstre publice naţionale şi orĭ ce Românŭ, fie elŭ domnŭ séu vlădică, fie elŭ opincă, trebue se respecteze datoria morală, ce i-o impune politica naţională. In acelŭ momentŭ când unulŭ séu altulŭ voiesce sĕ se înalţe cu gândirea sa individuală peste gândirea generală a poporului, legătura lui morală cu naţiunea încetéză şi atuncĭ orĭ ce membru credinciosŭ naţiunei este în dreptŭ de a-i ḑice în faţă *apostatŭ* şi décă lucrarea lui induvidală strică naţiunei şi intereselorŭ ei este în dreptŭ alŭ trage la rĕspundere ca pe unŭ *rebelŭ şi trădătorŭ.*

Numai în consecinţa acestei idei pe care o numimŭ şi *idea solidarităţii naţionale*, ne-amŭ credŭtŭ datorĭ a declará fapta acelorŭ conducĕtorĭ românĭ din judeţulŭ Aradului, carĭ la alegerile trecute, momindŭ poporulŭ cu vorba, că ei stau pe basa programei naţionale şi că aderă la principiele partidei naţionale române, l'au datŭ pe mâna duşmănilorŭ causei nóstre, a declará, ḑicemŭ, cu consciinţă curată acéstă faptă de trădare a intereselorŭ nóstre naţionale.

Ne-amŭ fi bucuratŭ din sufletŭ, décă d. Desseanu séu orĭ-care altulŭ ni-ar fi pututŭ dovedí că amŭ greşitŭ. Din nenorocire însĕ rĕspunsulŭ d-lui Desseanu constată din nou, că cei ce au lucratŭ mână în mână cu d. Tabajdy la alegerĭ au trădatŭ interesele naţionale române.

Concedemŭ, că deputaţii aleşĭ în cercurile Radna şi Iosăşelŭ, d-nii Beleşiu şi Gurbanŭ, au pututŭ sĕ se abată dela linia de conduită, ce li-au tras'o alegĕtori lorŭ şi că pentru acestŭ faptŭ numai ei ar fi respunsabilĭ. Dér d-nu Desseanu însuşĭ dărîmă şi acestŭ podŭ de scăpare constatândŭ, că numiţii domnĭ au declaratŭ dela începutŭ că „primescŭ candidatura deşí *„cu acelŭ adausŭ ca în cele generale* se vorŭ alăturá la partida liberală maghiară."

D-nulŭ Desseanu este unŭ jurisconsultŭ destulŭ de bunŭ ca sĕ scie, că printr'unŭ codicilŭ se póte rĕsturná unŭ testamentŭ. Astfelŭ şi adausulŭ, ce l'au făcutŭ d-nii Beleşiu şi Gurbanŭ la profesiunea lorŭ de credinţă, a rĕsturnatŭ programa naţională şi nu putemŭ crede ca unŭ omŭ esperimentatŭ ca d. Desseanu se nu fi observatŭ acésta.

Amŭ fi curioşĭ se aflămŭ dela d. Desseanu ce înţelege sub cuvintele „în cele generale." Óre cele nouĕ puncte ale programei nóstre dela 1881 nu privescŭ şi pe Maghiarĭ, şi pe cei din partida domnului Tisza? Este autonomia Transilvaniei séu întroducerea ex lege a limbei române în administraţiune şi justiţiă, este revisuirea legilorŭ asupritóre şi combaterea tendinţelorŭ de maghiarisare, ce le cere programa nóstră, o afacere specială a Românilorŭ? Nu se cuprindŭ óre şi aceste postulate în „cele generale"?

Noi scimŭ una şi bună. Orĭ că cineva susţine o programă naţională şi atuncĭ nu mai póte susţiné o programă diametrulŭ opusă acesteia, orĭ că n'o susţine şi atuncĭ póte merge alăturĭ cu cine va voi în cele generale nu mai puţinŭ ca şi în cele speciale. Noi credemŭ că décă e vorba de programa naţională şi prin urmare de principii naţionale depuse în acéstă programă, atuncĭ „cele generale" trebue sĕ viă mai întâiu.

D-nu Desseanu însĕ adauge spre justificarea conduitei sale: „Facemŭ cum putemŭ şi nu cum voimŭ;" nu ne putemŭ opune curentului."

Veḑĭ asta e aia. Nu se potŭ d-lorŭ opune curentului, pentru că nu voiescŭ. Şi pentru ce nu voiescŭ? Pentru că ei înşişĭ facŭ curentulŭ şi apoi se lasă a fi duşĭ de elŭ.

Ce ar ḑice Domnitorulŭ şi ţéra despre unŭ comandantŭ, care, viindŭ la elŭ în foculŭ luptei o deputaţiă de ţĕranĭ şi rugându'lŭ ca sĕ nu se mai bată, căcĭ li se distrugŭ satele şi li se calcă semĕnăturile, ar da ordinŭ de retragere séu ar trece chiar în tabĕra inimică?

Care este suprema datoriă a unui generalŭ, nu aceea de a susţiné disciplina în trupa lui şi de a lucrá cu abnegare pentru realisarea planului celui mare de rĕsboiu? Şi óre d. Desseanu crede că unui conducĕtorŭ naţionalŭ nu-i este prescrisŭ în lupta pacĭnică legală totŭ ceea ce-i este prescrisŭ unuĭ căpitanŭ séu generalŭ în rĕsboiu? De ce trébă ar fi conducĕtorii, décă ei s'ar desbrăcá de voinţa lorŭ şi ar merge orbişŭ acolo unde i-ar împinge ignoranţa masselorŭ?

Dér nu credemŭ nicĭ-decum că alegĕtorii românĭ sĕ fi pretinsŭ a se face unélta celorŭ dela putere. D-nu Desseanu are dreptate când ḑice, că ei au lucratŭ bona fide în necunoscinţa împrejurărilorŭ. Acéstă însă nu salvéză pe conducĕtorĭ, nu-i scapă de responsabilitatea, ce le incumbă.

De aceea pe câtŭ timpŭ aceştĭ conducĕtorĭ nu-o vorŭ rumpe definitivŭ cu guvernulŭ întorcându-se la sênulŭ solidarităţii naţionale avemŭ tótă dreptatea sĕ-i numimŭ trădătorĭ ai intereselorŭ naţionale.

*) A se vedé »Fóia bisericéscă« din luna lui Maiu. — Red.

Scirĭ telegrafice.

(Serv. part. alŭ „Gaz. Trans.")

Nişŭ, 28 Iunie. — Scupcina a primitŭ cu aclamaţiune legea care propune starea de asediu.

Triest, 28 Iunie. — Corăbiele francese ce vinŭ din porturile Mării mediterane ale Algeriei sunt supuse unei observaţiunĭ de 10 până la 20 de ḑile.

Toulon, 28 Iunie. — De erĭ séra au fostŭ şépte casurĭ de mórte de coleră.

Breslau, 28 Iunie. — Toţĭ lucrătorii, peste carĭ s'a surpatŭ pămêntulŭ în grópa Germania au fostŭ mântuiţĭ.

Ventimiglio, 28 Iunie. — Erĭ, venindŭ unŭ tênĕrŭ omŭ din Toulon cu simptome de coleră, a fostŭ ţinutŭ în lazaretŭ şi supusŭ vindecării.

Pesta, 28 Iunie. — Comisiunea ungaro-română pentru regularea graniţelorŭ s'a întrunitŭ la 28 Iunie, ca sĕ 'şĭ încépă lucrările dela Voineagu-Cătănescĭ, unde le întrerupsese în anulŭ trecutŭ. Preşedintele comisiunii de regulare e comisarulŭ Grigore Beldy.

Pojun, 28 Iunie. — Ministrulŭ de interne a interḑisŭ de a se dá representaţiunĭ în teatrulŭ de aci, din causa zidirii şi a periculului de focŭ.

Cronica ḑilei.

Mâne Duminecă, în 17 (29) Iunie, musica oraşului sub conducerea d-lui Brandner va da o serată-concertŭ în grădina hotelului »Pomulŭ Verde.«

*

Comisiunea pentru taxarea dării pe venitŭ se va ocupá Lunĭ în 30 Iunie st. n. cu reclamările: farmaciştilorŭ, clopotarilorŭ, cioraparilnrŭ, redactorilorŭ, cordarilorŭ, putinarilorŭ, tapeţerilorŭ, pălărierilorŭ, împletitorilorŭ de coşurĭ, liferanţilorŭ de petrişŭ, cuţitarilorŭ, coşarilorŭ (urloierilorŭ), proprietarilorŭ de case prostituate, rotarilorŭ, grădinarilorŭ şi mănuşarilorŭ de la Nr. 481—558. Marţĭ în 1 Iulie st. n. ale: micilorŭ băcanĭ ş comerciaţilorŭ dela A—F, Nr. 559—632. Mercurĭ în 2 Iulie st. n. ale: micilorŭ băcanĭ şi comercianţilorŭ de la G—K, Nr. 633—704.

*

Serata, ce era sĕ se dea astă-séră de musica pompierilorŭ în noulŭ localŭ de petrecere din Grŏverŭ, s'a amânatŭ.

*

In ḑilele trecute, medicii spitalului Carolina din Clujŭ se pregăteu sĕ disecteze cadavrulŭ unui sinucisŭ. Abia se desbrăcase şi se aşeḑase cadavrulŭ pe masa de disecţiă, când mortulŭ deschise de odată, ochii, ridică braţele în susŭ şi începŭ a apucá cu ele prin aerŭ. Spaima a fostŭ grozavă. Medicii incercară tóte mijlócele spre ai scăpa viaţa. Dar după o luptă de douĕ óre cu mórtea, nenorocitulŭ, care 'şĭ venise chiar în fire, 'şĭ dete sufletulŭ.

D. I. Brătianu a fostŭ decoratŭ de M. Sa Monarchulŭ nostru cu marea cruce a ordinului »Leopold.«

*

Pentru inundaţii din Galiţia se trimitŭ din diferite părţĭ ajutóre. M. Sa. Monarchulŭ a dăruitŭ 8000 fl., archiducele Carolŭ Ludovicŭ 1000, ministrulŭ de interne 3000 fl.

*

»Kuryer Svonski« anunţă că autorităţile ungare au arestatŭ pe Rutênulŭ Drohomirechi bănuitŭ ca spionŭ rusescŭ. S'au găsitŭ la elŭ desemnurĭ de ale tunelului Lupkow şi de defileurĭ.

*

Emigraţiunea din Ungaria ia marĭ dimensiunĭ. Din Biserica-Albă aflămŭ că 30 de familii şi-au vêndutŭ totŭ ce avéu şi au cerutŭ pasapórte, ca se trécă în America.

*

»Schlesische Zeitung« află că în véră acésta, ţarulŭ Alexandru III va veni în Varşovia unde se va duce şi prinţulŭ de corónă Rudolfŭ, ca sĕ-lŭ salute.

*

Monarchulŭ nostru a decoratŭ pe d. Dem. Sturdza, ministrulŭ de esterne alŭ României cu ordinulŭ »Corónа de ferŭ.«

*

»L'Indep. Roum.« comunică că d. Brătianu a depusŭ în mânile M. S. Regelui demisiunea întregului cabinetŭ. Se ḑice că M. S. a însărcinatŭ totŭ pe d-nulŭ I. Brătianu cu formarea noului cabinetŭ.

*

Studenţii universitarĭ din Bucurescĭ au datŭ unŭ manifestŭ, în care arată causele mişcărilorŭ lorŭ, respingŭ acusaţiunea ce li se face că suntŭ în serviciulŭ vreunei partide politice. Tot-de-odată se face, prin manifestŭ, apelŭ la toţĭ studenţii de a fi solidarĭ şi a luptă în contra ilegalităţilorŭ.

*

Dumineca trecută, ne spune »Românulŭ,« d. Urechiă a ţinutŭ în Iaşĭ o conforinţă, în care a vorbitŭ despre Austria ca factorŭ politicŭ la istoria Româniloŕŭ, dela pacea din Carlovițŭ până la cea din Şistovŭ.

*

In ḑiua de 4 Iuniu, cădêndŭ plóie însoţită de vêntŭ cu grindină peste comuna Gura-Sărăţi din judeţulŭ Buzĕu, a căusatŭ stricăciune fórte simţitóre la 600 pogóne vie. Paguba se urcă la 60.000 lei aproximativŭ.

*

La comuna Strejnicŭ, judeţulŭ Prahova, în ḑiua de 4 Iuniu, a căḑutŭ o plóie torenţială cu grindină în mărimea unei alune, care a distrusŭ cu desĕvêrşire recolta aflată pe moşia Têrgşoru-Vechiu, dintre Strejnicŭ şi Ploescĭ. Paguba causată este de 40 pogóne grâu, sécară şi altele. Grindina căḑută, a doua ḑi s'a prefăcutŭ în ghiaţă.

*

„Naţiunea« spune, că de când s'a începutŭ mişcarea studenţilorŭ, mai mulţĭ dintre ei, carĭ erau şi funcţionarĭ, au fostŭ destituiţi sub diferite pretecste. Pentru susţinerea lorŭ s'au deschisŭ liste de subscripţiunĭ, carĭ deja s'au acoperitŭ cu sume însĕmnate.

*

»Agenţia telegrafică dela Nordŭ« comunică ḑiarelorŭ germane, că ciuma a apĕrutŭ la Bagdat. Dardanelele sunt închise şi carantina restabilită pentru vapórele de proveninţă egipténă. La Odesa, comiletulŭ sanitarŭ s'a adunatŭ alaltăerĭ şi a hotărîtŭ sĕ ordone restabilirea imediată a carantinei pentru vasele carĭ vinŭ din Smirna.

*

Din Londra se scrie că în St. Iames Hall s'a ţinutŭ unŭ meetingŭ de către bresla fragedă în favórea emancipării politice a femeilorŭ. S'au luatŭ douĕ resoluţiunĭ: printr'una se declară de necomplectă reforma electorală votată de camera comunelorŭ; prin a doua se esprimă speranţe că camera lorḑilorŭ, cu ocasiunea desbaterii proiectului, va luá în considerare cererea femeilorŭ, de a esercitá dreptulŭ de votŭ.

*

Camera Lorḑilorŭ din Londra a primitŭ cu 101 contra 45 voturĭ proiectulŭ pe lege privitorŭ la apĕrarea fetelorŭ în contra seducerii lorŭ pe căile imorale ale vieţii.

„Trădarea din Aradŭ."

Ca rĕspunsŭ la notiţa, ce a apĕrutŭ sub acestŭ titlu în Nr. 93 alŭ ḑiarului nostru, d. Ioanŭ P. Desseanŭ ne scrie din Aradŭ cu data de 25 Iuniu st. n. între altele:

„E faptŭ publicŭ, că conferinţa generală din 4—5 Iuniu a. c., a partidei naţionale române din comitatulŭ Aradului, a candidatŭ de deputaţĭ pentru cercurile Radna şi Iosăşelŭ, pe membrii partidei Ioanŭ Beleşŭ şi Constantinŭ Gurbanŭ, cu programa partidei naţionale române dela Sibiiu.

E faptŭ publicŭ, că numiţii candidaţĭ naţionalĭ, în conferinţele ulteriόre electorale întrunite în cercurile Radna şi Iosăşelŭ, în espunerea programei lorŭ, au dechiaratŭ că primescŭ candidatura cu programa nóstră naţională, deşi cu acelŭ adausŭ, că pe lângă susţinerea programei naţionale, în cele generale se vorŭ alătură la partida liberală.

Aşa déră domnii deputaţĭ Beleşŭ şi Gurbanŭ, fiindŭ aleşĭ pe basa acestei programe, de sine urméză, că dechiaraţiunile cetite din »Aradi Hirlap,« despre carĭ şi noi numai din acestŭ ḑiariu amŭ luatŭ scire, sunt mance şi nu corespundŭ stării faptice.

Aşteptămŭ însĕ rectificarea acestorŭ dechiaraţiunĭ, din partea domnilorŭ deputaţĭ aleşĭ Beleşŭ şi Gurbanŭ, că-cĭ pentru acele dechiaraţiunĭ comunicate în »Aradi Hirlap« numai D-lorŭ sunt responsabilĭ, ér nicĭ decâtŭ partida naţională din comitatulŭ Aradului, carea a făcutŭ candidarea pe basa programei naţionale bona fide.

Ce se atinge de apostrofarea »conducătorilorŭ,« acésta în forma şi cuprinsulŭ ei nicĭ decâtŭ nu e întemeiată. Cine póte face forţa torentului opiniunei şi voinţei alegĕtorilorŭ?...

Faptulŭ alegerilorŭ e alŭ alegĕtorilorŭ şi nu alŭ conducătorilorŭ, carĭ potŭ avé tendinţe câtŭ de bune, fără ca sĕ aibă putere şi dictatura de a le realisa după placŭ.

Facemŭ cum putemŭ şi nu cum voimŭ! năsuindŭ în buna credinţă a mântui, a susţine atâta câtŭ e posibilŭ după împrejurărĭ. Totŭ omulŭ are dreptŭ la părerea şi consciinţa sa individuală. Infalibilŭ nu este nimenea.

Mai încetŭ déră cu epitetele de „trădare!« Aceste le respingemŭ cu tótă energia, şi nu recunóscemŭ de felŭ dreptulŭ nimenui de a enunţá astfelŭ de sentinţe asupra acelora, carĭ nu le merită, nu le cerŭ, şi nu sunt datorĭ a le primi!«

Discursulŭ d-lui V. Babeşŭ,

raportorulŭ comisiunei de 30 a conferinţei din Sibiiu.

(Continuare din Nr. 97 alŭ Gaz. Trans).

Dar décă odată suntemŭ cum suntemŭ, în completă neînţelegere cu domnii Maghiarĭ dela putere, atâtŭ în privinţa principielorŭ câtŭ şi în privinţa situaţiunei faptice, décă ei mereu ne acusă de nepatrioţĭ, şi ne condamnă şi pedepsescŭ ca pe rĕi patrioţĭ ce gravitămŭ înafară, şi décă pelângă tóte noi pricepemŭ, că din supremulŭ punctŭ de vedere alŭ vieţii ni-se impune absoluta necesitate d'a trăi şi luptă împreună cu Maghiarii pentru supremele bunurĭ ale nĕmului nostru, apoi cu dreptŭ cuvêntŭ trebue sĕ ne întrebămŭ; ce este de făcutŭ, ce ţinută de adoptatŭ, ca sĕ aducemŭ pe domnii Maghiarĭ sĕ înţĕlégă şi ei gravitatea situaţiunei, corectitatea cugetării şi simţirii şi pornirii nóstre, ca sĕ se pótă şi ei conforma?

După esperienţele trecutului, o basă par-că amŭ avé ca de mânecare. Amŭ vĕḑutŭ adecă, că de câte orĭ noi în trecutŭ, şi anume dela 1860 încóce ne-amŭ ridicatŭ vocea, sĕ-i capacitămŭ pe d-nii Maghiarĭ despre aceea, că noi Românii şi cu Maghiarii, cu dóuĕ popóre micĭ, împrejurate, ca o insulă, de oceanulŭ Germanismului şi alŭ Slavismului, avemŭ interese vitalĭ identice, suntemŭ d'opotrivă prin aceléşi elemente ameninţaţĭ în presente şi viitorŭ, şi că prin urmare trebue sĕ ne apĕrămŭ în solidaritate, ér spre acestŭ scopŭ neaperatŭ trebue sĕ fimŭ drepţĭ şi iubitorĭ unii cătră alţii: totdéuna amŭ fostŭ întimpinaţĭ cu — „da aşa este!« Şi cândŭ noi, punêndu-ne pe acésta adevĕrată, solidă şi recunoscută basă — raţiocinamŭ şi ḑiceamŭ: »bine, décă recunósceţĭ că — aşa este, veţĭ recunósce şi aceea, că noi fiindŭ în acéstă pătriă comună mai micĭ şi mai slabĭ — prin injuriile lungului trecutŭ, şi puterea fiindŭ astăḑĭ la voi, este neapĕratŭ de lipsă, ca voi se fiţĭ drepţĭ cătră noi şi sĕ ne spriginiţĭ prin tóte mijlócele, pre tóte căile de desvoltare, ca se progresămŭ, se ne întărimŭ, spre a puté luptă cu recerutulŭ efectŭ lângă voi la timpŭ de lipsă; — ei, d-nii Maghiari, în teoriă şi acésta o concedeau. Cândŭ însă acum adăugeamŭ: »ei bine dară. acumŭ se discutămŭ partea practică, condiţiunile speciale; sĕ regulămŭ „modus vivendi« între noi, astfelŭ ca sĕ scimŭ limpede şi curatŭ: carĭ suntŭ favorurile ce ni oferiţĭ în viéţa de statŭ, ca garanţii ale progresului ale prosperării şi fortificării nóstre ca Romanĭ, ca individualitate naţională a nóstră proprie, în propria nóstră cosciinţă română, neconfundabilă şi necontopibilă cu orĭ care alta, dar unită cu cea maghiară prin cele mai marĭ interese vitalĭ, prin solidaritate şi fraţietate, pentru toţĭ timpii? Căcĭ — Românĭ suntemŭ, de cândŭ ne cunósce istoria, Românĭ vremŭ se fimŭ şi sĕ rĕmânemŭ cu orĭ ce preţŭ. Căcĭ, décă este ca sĕ ni apĕrămŭ împreună cele mai marĭ interese ale vieţii, esistinţa, libertatea, patria, cultura: absurdŭ ar fi, ticălosŭ ar fi, se ni-le apĕrămŭ, împreună contra giganţilorŭ pentru ca într'aceea sĕu dup'aceea sĕ ne sugrumămŭ sĕu mâncămŭ noi mititeii unii pe alţii! Aci decĭ ne-amŭ împedecatŭ şi nu ne mai putemŭ înţĕlege. D-nii Maghiarĭ ni-au ḑisŭ şi continuă a ni ḑice mereu: »Nu se póte; noi, stăpânitorĭ în Ungaria şi tóte părţile ei, ca statŭ maghiarŭ, nu putemŭ admite şi recunósce de îndreptăţită o astfelŭ de pretensiune; nu vom recunósce nicĭodată o colectivitate sĕu individualitate română naţională îndreptăţită ca atare, pe teritoriulŭ patriei nóstre. Voimŭ sĕ ascultămŭ şi se sprijinimŭ — după putinţă, pe fie-care Românŭ ca individŭ particularŭ, cu drepturĭ şi pretensiunĭ particulare; de o colectivitate a lorŭ de interese şi pretensiunĭ colective, naţionale, române, nu vremŭ nicĭ sĕ audimŭ!«

Va sĕ ḑică, în atomii nostri ni recunoscŭ esistinţa nóstră naţională dar esistinţa şi consciinţa nóstră ca corpŭ, ca totalitate, ca faptore, cu drepturĭ şi pretensiunĭ colective, odată cu capulŭ nu! Adecă, atomii nostri, uşorŭ de înghiţitŭ si mistuitŭ, voiescŭ d-nii Maghiarĭ a ni-i recunósce, — ceea-ce nu póte fi, decâtŭ pentru scopulŭ de a fi preparaţĭ, înghiţiţĭ şi mistuiţĭ succesivminte; totalitatea nóstră naţională, cu consciinţa ei de sine şi cu garanţii pentru desvoltarea, consolidarea şi susţinerea sa lângă totalitatea maghiară, acésta nicĭdecum!

Etă esplicată din temeiu natura neînţelegerii, înstrăinării şi frecării între noi şi elementulŭ maghiarŭ, durere — chiar şi cu acesta, pe care d-nii Maghiarĭ amăgindu-lŭ l'aŭ angagiatŭ în contra nóstră!

Nu ca frate egalŭ, lângă sine, voiesce a ne avé Maghiarulŭ pe noi Românii, cum noi dorimŭ a-lŭ avé pe elŭ, ci numai ca pe o turmă de sclavĭ orĭ de vite, de care sĕ dispună, pe care s'o folosécă cum îi place! Şi — aci zace rĕdăcirea cea mare, din care au urmatŭ tóte relele câte ni băntue astăḑĭ ţéra şi ni amărăscŭ şi nelinişteseŭ inimile şi ameninţă cu pericolŭ viitorulŭ ambelorŭ popóră. Aicĭ e zăpăcéla! şi aicĭ trebue sĕ ne mai oprimŭ şi sĕ ne dămŭ socotélă înaintea lumii culte — de politica nóstră:

La anulŭ 1868, noi amŭ stăruitŭ sĕ ni se creeze o lege pentru naţionalităţĭ şi amŭ propusŭ din partea nóstră unŭ proiectŭ pe principiile cele mai moderate — întru interesulŭ invidualităţilorŭ naţionale; domnii Maghiarĭ însĕ ni-au rĕspinsŭ acelŭ proiectŭ şi au făcutŭ ei de capulŭ lorŭ, fără îngerinţa nóstră, o lege, bogată în frase, dar şi în reserve, apoi au bucinat'o în lumea largă, afirmândŭ de basa ei, că — nu este statŭ liberalŭ ca alŭ lorŭ, că cea mai deplină toleranţă şi egalitate şi libertate este la ei! Cândŭ apoi a venitŭ rêndulŭ, ca legea sĕ se şi esecute, atuncĭ totŭ pe ei îi vĕḑurămŭ şi constatarămŭ, că nu-şĭ respectă legea propriă. (Vocĭ: aşa este!) In cursŭ de 16 anĭ, de cândŭ au creat'o şi au publicat'o şi bucinat'o în lume, unŭ unicŭ punctŭ din ea n'au pusŭ în lucrare în favorulŭ limbilorŭ şi naţionalităţilorŭ nemaghiare! (Aşa este, aşa este!) Mai multŭ: luaţĭ şi esaminaţĭ celelalte legi, făcute de ei mai în urmă şi relative indirectŭ la limbĭ şi naţionalităţĭ, şi vĕ veţĭ convinge, că tóte bine suntŭ croite cu tendinţa, d'a reduce şi chiar a şterge drepturile acordate de ei însişĭ prin legea pentru naţionalităţĭ. (Aşa e, aşa e!) Astfelŭ precândŭ legea lorŭ, pretinsă în favorulŭ nostru, este lege pe hârtiă, ca în realitate, în mâna d-nilorŭ maghiari, a fostŭ şi a rĕmasŭ mórtă pentru noi; şi pe cândŭ ea, aceea lege aşa cum e, se învócă înaintea tribunalului opiniunei publice europene, ca dovédă despre liberalismulŭ, toleranţa, dreptatea maghiară faţă de celelalte popóră ale ţĕrii, totŭ atuncĭ acéstă dovédă în faptă prin legislaţiunea şi esecutiva maghiară sistematicŭ se falsifică, devalvéză şi chiar desvalidéză, astfelŭ pretinsulŭ liberalismŭ, pretinsa toleranţă şi dreptate maghiară, cuprinsă în ea — dispărêndŭ, prefăcêndu-se în o mare minciună!

Şi — ce mai vĕḑurămŭ după 16 anĭ de astfelŭ de procedere a d-lorŭ Maghiarĭ? Ne pomenirămŭ într'o bună diminéţă, în însuşĭ sînulŭ nostru cu o partidă, mică şi inpotentă, fiindŭ ea recrutată mai vêrtosŭ dintre funcţionarii publicĭ, carĭ şi-a făcutŭ de programă, a se contopi în tabera guvernului maghiarŭ, spre a solicită d'acolo esecutarea legii, esecutarea legilorŭ în favorulŭ naţionalităţilorŭ! Este unŭ lucru ne mai pomenitŭ în istoria parlamentarismului, ca o partidă mică, neînsemnată — sĕ se formeze sub auspiciele puterii, în sînulŭ partidei puterii, cu scopŭ d'a cere dela putere esecutarea legilorŭ, după 16 anĭ de desconsiderare şi succesivă desvalidare a acelorași! Câtă cutezare şi aroganţă în aceea mititică partidă, fusionată în guvernŭ şi ce mai dovédă eclatantă de neîncredere şi paupertate morală pentru guvernŭ!! (Vocĭ! aşa este! Bravo, bravo!)

Şi ce ḑicŭ la acéstă apariţiune factorii politicĭ şi foile politice ale dumnelorŭ? Pe d'o parte salută cu multă plăcere formarea acelei partide în sînulŭ nostru, — firesce fiindcă ne arétă lumei sfăşiaţĭ, pe de altă parte négă susŭ şi tare, că legile în favorulŭ naţionalităţilorŭ n'ar fi esecutate pe deplinŭ. (Aşa e!) Adecă: se bucură de serviciile ce li facŭ causei ciarlatanismului lorŭ politicŭ, dar le desavueză din capulŭ loculuĭ scopulŭ şi motivulŭ pretinsŭ. Acum socotiţĭ, ce resultă d'aci? Toţĭ Românii, fără nicĭ o escepţiune, chiar şi aceia ce, sugrumându-şĭ consciinţa, întră în tabĕra stăpânirii şi i se face unéltă, numai spre a puté sĕ-i spună, că legile în favorulŭ naţionalităţii, chiar câte au mai rĕmasŭ neşterse şi nestrivite, nu se esecută, toţĭ fără escepţiune acusă pe d-nii Maghiarĭ dela putere, că sunt fără de lege, că suntŭ neleialĭ, suntŭ criminalĭ — faţă de noi, dar guvernului nicĭ că-i pasă, şi — remediu nu esistă! Ba încă ei, domnii Maghiarĭ sunt cei de cătră pădure, ei ne acusă, punŭ chiar în gura Monarhului mustrare că nu suntemŭ bunĭ patrioţĭ! Vedeţĭ, acésta este cea mai nesuferibilă situaţiune pentru nnŭ poporŭ, pururea lealŭ, într'o ţéră apucată în ghiarele unei clase fără consideraţiunĭ de adevĕrŭ, de dreptate şi moralitate. Intrégа viéţă unui atare poporŭ devine o tortură şi unŭ martirŭ; şi apoi ni se mai cere, sĕ iubimŭ şi sĕ lăudămŭ ca fericitóre pentru noi o astfelŭ de politică, cu astfelŭ de procedere de susŭ!

Supremulŭ comite alŭ Caraşŭ-Severinului, alŭ unui comitatŭ câtŭ o ţéră, cu o poporaţiune română de 90 procente, fălindu-se dechiară în publicŭ şi gazetele iau notiţă, că: ce-i pasă lui de lege, că pe elŭ nime nu-lŭ póte silĭ, sĕ vorbéscă în propria sa patriă altă limbă decâtŭ numai a sa propriă, cea maghiară. Şi — rebelulŭ în contra legii şi raţiunii nu numai nu este trasŭ la rĕspundere şi desavuatŭ solenelu, ci ca omŭ eminamente aptŭ d'a insultă şi maltrată pe Românĭ, este ţinutŭ în fruntea a douĕ Comitate române, adecă şi în a Aradului, asemenea unulŭ dintre cele mai marĭ, unde deja se laudă, că a sugrumatŭ spiritulŭ românŭ!

(Va urma).

Ilegalităţĭ la alegerĭ.

„Ellenzék," unulŭ din cele mai înverşunate ḑiare în contra Româniloŕŭ, scrie următórele despre ilegalităţile comise de putere cu ocasiunea alegerii de deputaţĭ în cerculŭ electoralŭ Cehulŭ Selagiului:

Numele lui George Popŭ nu e necunoscutŭ în viaţa nóstră publică.

Elŭ a fostŭ deputatŭ în mai multe periόde dietale

şi afară de aceea că e naţionalistŭ în principiile ce le profeséză, elŭ s'a ţinutŭ de partida independentă. Comitetulŭ centralŭ alŭ partidei independente din ţéra întrégă l'a considerată, sunt acum trei anĭ, de alŭ sĕu, şi din greşélă s'a şi esprimatŭ óre-care părere de rĕu pentru căderea sa de atuncĭ. Din greşélă, ḑicemŭ, fiindcă în loculŭ luĭ se alesese independentulŭ Mony Gyula, ér George Popŭ se aruncase deja în braţele fantasmagoriei lorŭ daco-romăne, a fostŭ de faţă la congresulŭ din Sibiiu, a luatŭ parte la redactarea faimosuluĭ memorandŭ, a fostŭ membrulŭ conferinţeĭ secrete (?) alese de congresŭ, şi cu unŭ cuvêntŭ a întratŭ în şirulŭ acelora. carĭ nu voiescŭ de-felŭ a se împăca cu ideia de statŭ maghiarŭ. Georgiu Popŭ şi-a pusŭ acumŭ din nou candidatura de deputatŭ. Eră ca sigurŭ că va fi alesŭ, căcĭ şi în periodulŭ trecutŭ numaĭ o viclenia bine ţĕsută, ca prin surprindere, l'a pututŭ trînti. Marea maioritate în cerculŭ de alegere Cehulŭ-Selagiuluĭ e românéscă Intre aĭ sĕi George Popŭ, după posiţiunea şi averea sa, e fórte vĕḑutŭ, astfelŭ, că adeseorĭ ilŭ numescŭ domnulŭ, regele Meseşuluĭ. Contracandidatŭ a fostŭ candidatulŭ oficialŭ alŭ guvernuluĭ Ambrosie Neményi, escelentulŭ foiletonistŭ şi învĕţatulŭ scrutatorŭ alŭ mişcărilorŭ sociale. Mandatulŭ l'a câştigatŭ Neményi. Décă ar fi numaĭ atâta, atuncĭ amŭ ḑice: Ne bucurămŭ de victoria luĭ Nemenyi, fiindcă într'ênsulŭ parlamentulŭ nostru a câştigatŭ unŭ membru folositorŭ şi muncitorŭ, şi ne bucurămŭ că a cĕḑutŭ George Popŭ, fiindcă nu ne place sĕ vedemŭ camera avêndŭ membriĭ, carĭ sunt inimiciĭ aceluĭ statŭ, aĭ căruĭ legislatorĭ sunt.

Insĕ n'a fostŭ numaĭ atâta. Adevĕrulŭ e, că în acestŭ cercŭ au învinsŭ vr'o 140 de alegĕtorĭ maghiarĭ faţă cu 8—9 sute de alegĕtorĭ românĭ. Şi au învinsŭ — nu în vr'o luptă constituţională, ci cu mijlóce nelegale, folosindu-se de forţă contra alegĕtorilorŭ luĭ George Popŭ. Amicus Plato, sed magis amica veritas. Noi de când ne folosimŭ de condeiu, amŭ făcutŭ cu ideia independenţeĭ statuluĭ totŭ déuna politică naţională maghiară. Noi nu stămŭ la tocmélă cu nicĭ o naţionalitate în detrimentulŭ causeĭ maghiare. Noi totŭ déuna amŭ făcutŭ guvernuluĭ imputărĭ pentru concesiunĭ séu slăbiciunĭ, carĭ loveau în interesele maghiarimeĭ. Dar' mărturisimŭ cu tóte acestea principiulŭ legeĭ supreme: „Legea o păzescŭ Eu, şi ordonezŭ sĕ o păzéscă şi ceialalţĭ,‹ — ḑice domnulŭ nostru încoronatŭ; şi nu fără causă a pusŭ dreptulŭ publicŭ maghiarŭ aceste cuvinte în formula jurămêntuluĭ regescŭ. Décă legea e rea, schimbe-se; décă are scăderĭ, facă-se adaugerĭ; décă e de prisosŭ, stérgă-se. Dar până ce se află încă în vigóre, nu e iertatŭ a o batjocori. Nu vomŭ pomeni despre aceea, cum a ocupatŭ comitele Adalbertŭ Bánfy, conducĕtorulŭ alegerilorŭ din Selagiu, încă de vreme tóte podurile mişcătóre îngreunândŭ, ba făcêndŭ chiar imposibilă trecerea peste Someşiulŭ ce a eşitŭ peste ţĕrmurĭ. Alegĕtoriĭ luĭ George Popŭ au fostŭ siliţĭ, sĕ facă mare ocolŭ şi sĕ trécă pe nisce luntriţe improvisate. Acestea le vomŭ trece cu tăcerea. Isteţimea câştigă la alegerĭ şi pretutindenea. Décă s'ar fi întêmplatŭ numaĭ atâta, atuncĭ amŭ ride pe George Popŭ şi amŭ saluta pe isteţulŭ corteşŭ. Dar s'a întêmplatŭ maĭ multŭ.

Alegĕtoriĭ luĭ George Popŭ, în numĕrŭ de 6—7 sute au sositŭ pe la 10 óre diminéţa în capulŭ oraşuluĭ Cehulŭ Selagiuluĭ. Votizarea se făcea deja pentru ceĭ doi candidaţĭ. Alegĕtoriĭ luĭ Popŭ la sosirea lorŭ suntŭ primiţĭ de soldaţĭ cu baionetele, li se declară că: nu le este iertatŭ să între în oraşŭ. Dar votarea în oraşŭ înaintă. In oraşŭ locuitoriĭ maghiarĭ suntŭ în maioritate; au votatŭ toţĭ, Neményi are maioritatea; preşedintele hotăresce terminulŭ de încheiare. Partida luĭ George Popŭ, ce eră în maioritate, anunţă preşedintelui, că alegĕtoriĭ eĭ suntŭ de multŭ în capulŭ oraşuluĭ, dar că soldaţiĭ nu'ĭ lasă sĕ intre în oraşŭ. Preşedintele nu ia mĕsurĭ. Zădarnice suntŭ provocările la lege, zădarnice provocările la responsnbilitatea preşedintelui, înzadar i se spune comandeĭ militare că ea nu e chiămată sĕ comită violenţă, ci că ea are sĕ apere libertatea alegerilorŭ contra celorŭ ce turbură liniştea, ér' nu sĕ sugrume libertatea la alegerĭ. Tóte suntŭ de geaba. Terminulŭ trece; alegĕtoriĭ rĕmânŭ afară din oraşŭ, la capulŭ oraşuluĭ şi Neményi se proclamă deputatŭ.

Décă e bine că s'a întêmplatŭ aşa, atuncĭ tóte suntŭ iertate, poţĭ face ce-ţĭ place. In momentulŭ ce o astfelŭ de alegere va fi aprobată, din acelŭ momentŭ Ungaria a încetatŭ de dreptŭ de a maĭ fi statŭ. Legea nu maĭ are putere, responsabilitatea morală încetéză, marele şi puterniculŭ templu alŭ scutuluĭ, ce-lŭ dau legile, s'a dĕrîmatŭ. Orĭ şi cine póte aruncă cu tăcîunĭ pe zidirea statuluĭ nostru, pentru că nimĕruĭ nu'ĭ vorŭ fi legate mânile. In loculŭ dreptuluĭ va stăpânĭ forţa, în loculŭ legilorŭ puterea, în loculŭ ordineĭ disordinea va stăpânĭ. Nimenea nu va maĭ fi sigurŭ nicĭ cu averea, nicĭ cu viéţa. Tóte cestiunile, tóte procesele se vorŭ decide cu baioneta.

Astfelŭ este anarchia.

Stările aceste anarchice s'au provocatŭ de partida regimuluĭ în comitatulŭ Hont, în Gyergyo St. Miklăuşŭ, în Breţcu, în Zĕlău. Sfîrşitu-le-a óre în Selagiu? La orĭ-ce casŭ e rĕu, décă poporulŭ alege legislatorĭ, astfelŭ de indivíḑĭ, carĭ sunt inimicĭ aĭ statuluĭ. Dar' rĕulŭ e însutitŭ maĭ mare, décă ordinea legală se dĕrapĕnă; décă poporulŭ îşĭ pierde credinţa ce o avea în puterea legeĭ; décă vede că forţa brută cumpenesce maĭ multŭ decâtŭ puterea morală; décă vede, în fine, că cu forţa poţĭ face ce-ţĭ place. Nicăirĭ o politică maĭ rea de câtŭ acésta nu esistă. Multe călcărĭ de legĭ s'au făcutŭ din partea autorităţilorŭ faţă de candidaţiĭ oposiţionalĭ, însĕ călcarea de lege maĭ vrednică de osîndă decâtŭ cea comisă contra luĭ George Popŭ, nu aflămŭ alta. Căcĭ celelalte sunt călcărĭ de lege culpabile; acésta însă dă ansă la unŭ gravamen naţionalŭ pe deplinŭ basatŭ.

Noi adeseorĭ amŭ aflatŭ greşită purtarea Românilorŭ. De multe orĭ amŭ cercatŭ a ne înţelege pe cale publicistică, însĕ eĭ ne-au ocolitŭ. De multe orĭ, în turburarea nóstră sufletéscă, ne-amŭ purtatŭ necruţătorĭ cu eĭ. Dar nicĭ odată n'amŭ uitatŭ că şi eĭ sunt cetăţeniĭ aceste patriĭ, că interesele nóstre, trecutulŭ şi viitorulŭ nostru sunt identice, că greutatea sarcinilorŭ o pórtă şi eĭ dimpreună cu noi. Nedreptăţirile ce li sĕ facŭ lorŭ le simţimŭ şi noi, fiindcă noi stămŭ aşa de departe de ideia de a'ĭ apĕsă, că şi de dacoromânismŭ.‹

Corespondenţa nóstră din Comitate.

De lêngă Cehulŭ-Selagiuluĭ, 23 Iuniu 1884.

Dacă e D-ḑeu în cerŭ şi rĕsplată pe pămêntŭ, atuncĭ nu e cu putinţă ca Atotputintele sĕ sufere atâtea nedreptăţĭ şi călcărĭ de lege ce se petrecŭ ḑilnicŭ fără pedépsă faţă de Românĭ maĭ alesŭ cu ocasiunea alegerilorŭ de deputaţĭ. Ne e tortură, nu e apucătură, nu vre unŭ mijlocŭ infamŭ, care sĕ nu se foloséscă în contra nóstră. Nu esistă lege, nu dreptŭ când e vorba d'a maltrată pe Românĭ, şi nu e instrumentŭ vilŭ, rafinăriă şi forţă majoră ce sĕ nu fie bună, când e vorba de a le folosĭ în contra Românilorŭ şi a'ĭ trântĭ la pămêntŭ. ›Noi suntemŭ domniĭ şi vomŭ face ce vomŭ vré‹, ne ḑicŭ despoţiĭ; — ›când voi veţĭ fi, faceţĭ şi voi după placŭ. De vĕ veţĭ sfărîma ca făina, deputatulŭ totŭ numaĭ desemnatulŭ nostru va fi‹ riposta alţiĭ. ›Pe noi nu ne obligă legea, nicĭ magistratura, vomŭ lucră după cum noué ne convine!‹

D'aste şi altele maĭ nostime espresiunĭ şi loviturĭ ne aruncară în faţă mulţĭ dintre fraţiĭ Maghiarĭ cu ocasiunea alegereĭ de erĭ în Cehulŭ-Selagiuluĭ, noué partisanilorŭ d-luĭ Georgiu Popŭ, candidatŭ naţionalŭ. Când audŭ de omulŭ nostru, cugeţĭ că-ĭ scutură Belzebub séu nisce frigurĭ. — Lozinca lorŭ e: ›Orĭ şi cine numaĭ Românŭ nu!‹ Trămisulŭ guvernuluĭ Neuman Abraham alias Nemenyi Ambrus, înainte de asta cu câteva ḑile, speriatŭ de reculegerea Românilorŭ telegrafă luĭ Tisza ›că pe'elŭ nu-lŭ ajută nimenea‹ (înţelegea pe ómeniĭ din oficiu); dela acesta veniră mustrărĭ la ceĭ competenţĭ, şi resultatulŭ fù: că preoţĭ, docinţĭ şi alţĭ aderinţĭ aĭ desemnatuluĭ Românŭ, ajunseră sub paza gendarmilorŭ şi făcură cunoscinţă cu oficialitatea; ba unŭ preotŭ bravŭ între ceĭ bravĭ, anume St. Achimŭ, după-ce nicĭ promisiunea de brâu roşiu nicĭ alte momele nu-lŭ făcură sĕ părăséscă partida naţională şi turma sa, suferĭ în Zelău şi arestŭ preventivŭ de 24 óre, adecă pe timpulŭ durateĭ alegereĭ în Cehŭ. Fără nicĭ o vină, la ordinuluĭ judeluĭ investigĕtorŭ, fù dusŭ de gendarmĭ la Zelău în depărtare de 50 kilometre, deşĭ în Cehŭ la loculŭ investigaţiuneĭ înaintea judeluĭ s'a presentatŭ destulŭ de timpuriu; tótă vina luĭ fù că depărtându-se la familia sa cu concediu, în altă ḑi din causa inundăriĭ apelorŭ a sositŭ cu-o oră maĭ târḑiu, şi, deşĭ judele a fostŭ în locŭ totuşĭ nu a voitŭ a-lŭ asculta ca sĕ-şĭ dea reflecţiunile la fasiunea ultimuluĭ martorŭ ascultatŭ în acea ḑi. Ca judecătorŭ a fostŭ datorŭ a-lŭ asculta, dară precumŭ amintiu, deşĭ era numaĭ o oră după amédĭ, şi deşĭ domnia-sa fù anume pentru aceea trimisŭ în Cehŭ, totuşĭ nu l'a ascultatŭ, ci ḑicêndŭ că acum a datŭ poruncă la gendarmĭ sĕ-lŭ escorteze la Zelău, l'a trimisŭ în numele Domnuluĭ! Frumosŭ actŭ de justiţiă maghiară; de făcea asta unŭ Românŭ faţă de unŭ Ungurŭ, în vecĭ nu maĭ vede faţa sóreluĭ. Ca Patria şi naţiunea română sĕ cunóscă pe acestŭ jude trimisŭ la Cehŭ pentru a investigă unŭ Românŭ la cerinţa Jidanilorŭ pentru delictulŭ de aţiţărĭ, iĭ dămŭ numele: d. János, omŭ tĕnĕrŭ, care tocmaĭ pentru asta la multŭ o póte duce, şi atragŭ totodată şi atenţiunea ministruluĭ de justiţiă Escel. sale Pauler şi-a jidanuluĭ alesŭ cu forţa măiestrită Neuman Abraham, ca din acestŭ incidentŭ, póte că s'a făcutŭ demnŭ sĕ capete vr'o remuneraţiune; o faptă ca asta patriotică cu greu póte rĕmâne nerecompensată. Décă pretinde interesulŭ specificŭ maghiarŭ şi de e vorbă a apĕsă pe Românĭ, carĭ înaintea lorŭ numaĭ de furcĭ sunt bunĭ, atuncĭ justiţia e gata a servi şi chiar luĭ Neuman. Rele cugete şi négră consciinţă trebue sĕ aibă atarĭ ómenĭ, carĭ nicĭ ḑi nicĭ nópte nu potŭ încăpé de bietulŭ şi paciniculŭ Românŭ! — Când vedemŭ atâta volnicia şi dispreţŭ de lege, ni-se umple inima de amăraciune şi ne stă mintea pe locŭ. Aicĭ la noi, vĕḑêndŭ partida guvernamentală, că Româniĭ s'au organisatŭ bini şorŭ a căḑutŭ în delirŭ, şi neputêndŭ împedecă prin coruptiune şi banĭ alipirea Românuluĭ la candidatulŭ sĕu, a recursŭ la forţa brută. Parola i-a fostŭ: învingere orĭ mórte. Indată la 8 óre a începută cu aceea, că pe bărbaţiĭ de încredere aĭ luĭ G. Popŭ, Alesandru Dragomirŭ şi Iónŭ Nichita, advocaţĭ şi alegĕtorĭ în cerculŭ Zelăuluĭ, în contra legeĭ nu i-a primitŭ de locŭ, sub pretextŭ de nimicŭ că în acestŭ cercŭ eĭ nu sunt alegĕtorĭ. Popa catolicŭ, ca preşedinte, alegĕtorŭ Uivàri Benedek i-a respinsŭ cu grobianitatea înăscută. Zădarnică a fostŭ tótă provocarea la lege, zadarnică tótă capacitarea, ba dênsulŭ în neruşinarea sa a mersŭ până acolo de l'a sfătuitŭ, ca numaĭ decâtŭ sĕ se ducă în trébă-şĭ; respectiviĭ vĕḑêndŭ că nu au cu cine vorbi, dândŭ protestŭ s'au despărţitŭ. După acestŭ incidentŭ terorisările începute în lăuntru s'au continuatŭ cu tótă vehemenţa; prinderea conducĕtorilorŭ, terorisarea cu vorbe şi fapte curgéu de minune; la acésta maĭ adăogându-se şi postarea miliţieĭ în contra Românilorŭ, fù deajunsŭ ca sĕ nu reuşimŭ noi.

Firesce, că cu astfelŭ de presiunĭ, candidatulŭ nostru a trebuitŭ se cadă. Dróia de jidovi sdrênţoşĭ, în unire cu corteşiĭ miserabilĭ, îşĭ băteu jocŭ de noi, fără ca sĕ le putemŭ rĕspunde, căcĭ la strigătulŭ lorŭ ›Gewalt,‹ bietulŭ Românŭ fără diferinţă de stare eră tîrîtŭ înaintea areopagului nedreptŭ, dela care pentru Românĭ nu e mântuinţă. Astfelŭ a te luptă nu e cu putinţă. Unde domnesce forţa, acolo nu poţĭ vorbi de dreptŭ. La noi în înţelesulŭ celŭ maĭ strênsŭ alŭ cuvêntuluĭ priméză dreptulŭ! Cuĭ sĕ ne plângemŭ? Dḑeu e susŭ, ér împĕratulŭ departe! Orĭ unde ne întórcemŭ dreptate nu aflămŭ şi în amărăciunea sufletuluĭ nostru strigămŭ: Dómne până cândŭ...?

Nu potŭ trece cu vedere nicĭ acea faptă durerósă sfişietóre că episcopulŭ din Gherla Ioanŭ Szabó nu sĕ ruşină a ne recomandă prin pastoralele sale de deputatŭ pe jidanulŭ Neuman-Neményi, şi aĭ cere sprijinulŭ din partea nóstră faţă de sânge din sângele nostru G Popŭ. Unŭ Episcopŭ catolicŭ ne recomêndă pe unŭ şismaticŭ. Óre unde-i e mintea şi unde-i inima acestuĭ prelatŭ numitŭ Românŭ, dar care îşĭ uită ce este? Pĕcatŭ de învĕţătura luĭ. Multŭ maĭ bine eră, décă nu se născea!!

La d'astea ne aduce Archipăstorulŭ nostru impusŭ noué din graţia fatală a luĭ Trefort şi bunăvoinţa guvernuluĭ sdrobitorŭ de naţionalităţĭ!

Maĭ amŭ sĕ amintescŭ încă, că décă apele din totŭ jurulŭ Cehuluĭ nu esundau, şi décă poporulŭ venia maĭ înainte cu $^1/_2$ de oră, séu măcarŭ ceĭ 50—60 votisanţĭ din satŭ veniţĭ de cu séră, sĕ nu sĕ fi împrăştiatŭ cu forţa, şi în fine décă timpulŭ de închidere a votăriĭ nu se ficsă la $^1/_2$ de oră, multŭ, tare multŭ le amŭ fi datŭ de lucru Nemenyiştilorŭ, căcĭ cam la o miă de votisanţĭ nu se puteu suprima cu una cu doué; aşa însĕ conjurându-se şi elemintele în contra nóstră, Neumann Abraham cu o sută şi câte-va voturĭ se proclamă deputatŭ. Dechiarămŭ însĕ susŭ şi tare că elŭ nicĭ pe noi nicĭ voinţa mareĭ majorităţiĭ cerculuĭ nu o represintă, şi noi nu-ĭ invidiămŭ mandatulŭ mânjitŭ de coruptiune cu banĭ şi spirituóse; totŭ ce ne jenéză e acea, că ce va ḑice lumea română la o apariţiune atâtŭ de stranie. Noi însĕ într'atâta suntemŭ mângâiaţĭ că după împrejurărĭ ne-amŭ făcutŭ datorinţa.

Codru-

Bibliografiă.

›Fântâna Blandusieĭ,‹ noua lucrare dramatică a d-luĭ V. Alecsandri, care a obţinutŭ pe scena teatruluĭ naţionalŭ din Bucurescĭ unŭ succesŭ atâtŭ de strălucitŭ şi despre care s'a vorbitŭ şi în fóea nóstră, a începutŭ a se publica în „Convorbirile literare‹ din Iaşĭ, şi în curêndŭ va apăré în ediţiune separată la libraria Socecŭ et Comp. — In „Convorbirile‹ de pe luna acésta se află publicatŭ actulŭ primŭ.

*

A apărutŭ „Raportulŭ generalŭ‹ alŭ societăţiĭ de lectură din Buda-Pesta ›Petru Maiorŭ‹ pe anií scolasticĭ 1882—3 şi 1883—4. Din acestŭ raportŭ se póte vedé, că în decursuln anuluĭ şcol. 1882—3 societatea a avutŭ 30 de membri ordinarĭ şi a ţinutŭ 20 şedinţe. In anulŭ 1883—4 societatea a ţinutŭ 27 şedinţe şi a avutŭ 39 membri ordinarĭ, totodată a retipăritŭ scrierea ›Istoria pentru începutulŭ Românilorŭ în Dacia‹ de Petru Maiorŭ. Biblioteca societăiiĭ constă de presentŭ din 901 opurĭ în 980 volume, eră cassa posede 3863 fl. 47 cr., carĭ împreună cu preţulŭ mobilelorŭ societăţiĭ dau suma de 4113 fl. 37 cr. Jurnale a avutŭ societatea în decursulŭ anuluĭ 1883—4, 28.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

Cursulŭ la bursa de Viena
din 27 Iunie st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	122.60
Rentă de aurŭ 4%	91.40
Rentă de hârtiă 5%	88.20
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	142.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	96.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	110.75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	102.—
Bonurĭ rurale ungare	101.70
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.50
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	101.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.50
Bonurĭ rurale transilvane	102.—
Bonurĭ croato-slavone	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.50
Imprumutulŭ cu premiu ung.	114 80
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	115.—
Renta de hărtiă austriacă	80.10
Renta de arg. austr.	81.10
Renta de aurŭ austr.	102.15
Losurile din 1860	135 25
Acţiunile băncei austro-ungare	857.—
Act. băncei de creditŭ ung.	302.25
Act. băncei de creditŭ austr.	306.—
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.77
Napoleon-d'orĭ	9.69
Mărcĭ 100 împ. germ.	59.60
Londra 10 Livres sterlinge	121.85

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 14 Iunie st. v. 1884.

Renta română (5%)	Cump.	93	vênd.	94³/₄
Renta rom. amort. (5%)	»	93¹/₄	»	94
» convert. (6%)	»	96¹/₂	»	97³/₄
Împr. oraş. Buc. (20 l.)	»	33	»	33¹/₂
Credit fonc. rural (7%)	»	105³/₄	»	106¹/₄
» „ „ (5%)	„	92¹/₄	„	93¹/₂
» » urban (7%)	»	104	»	105
» » » (6%)	»	100¹/₄	»	101
» » » (5%)	»	89.¹/₄	»	91¹/₄
Banca naţională a României	»	1395.	»	1435
Ac. de asig. Dacia-Rom.	»	330.	»	338
« » » Naţională	»	235.	»	239¹/₂
Aurŭ	»	5%.	»	5.¹/₅
Bancnote austriace contra aurŭ	»	2.07.	»	2.09

Cursulŭ pieţei Brăşovŭ
din 28 Iunie st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.25	Vênd.	9.26¹/₂
Argint românesc	»	9.20	»	9.25
Napoleon-d'orĭ	»	9.66	»	9.68
Lire turcescĭ	»	10.90	»	10.98
Imperialĭ	»	9.90	»	9.96
Galbenĭ	»	5.63	»	5.67
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.50
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere complete din „Gazetă“ dela 1 Ianuariu a. c. se mai află.

1—12

Inlocuesce pe deplinŭ vinulŭ finŭ de Bordeaux.

Acestŭ *vinŭ negru escelentŭ şi fără îndoélă celŭ mai bunŭ alŭ Ungariei* póte fi pusŭ în privinţa cualităţii sale superióre *alăturĭ cu vinurile fine de Bordeaux* şi medicii cei mai de frunte îlŭ prescrie cu cele mai bune succese celorŭ ce suferŭ de *anemiă, stare fisică slăbită,* precum şi *reconvalescenţilorŭ* s. a.

Veritabilŭ e numai atuncĭ décă atâtŭ *eticheta* câtŭ şi capsula şi *dopulŭ* fie-cărei sticle *va aré marca de mai susŭ înregistrată la tribunalŭ deodată cu firma.*

Se capĕtă *în sticle împlute la noi* la domnii **Emil Porr** la stéua roşiă (rothen Stern) în *Braşovŭ, G. W. Grohmann* în *Sibiiu, Csiki Lukáts, Konya Sándor, Riskas Béla, Hirschfeld Sándor, Gergely Ferencz* şi *Novák Viktor* în *Cluşiu* precum şi în cele mai multe oraşe şi la tóte băile (scaldele) Transilvaniei.

Tarifa anunciurilorŭ şi inserţiunilorŭ

în „Gazetei Transilvaniei.“

Anunciurĭ în pag. a IV linia de 30 litere garmond fl.—cr. 6

Pentru inserţiunĭ şi reclame pag. a III linia à . „ —„ 10

Pentru repeţirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repeţirĭ de	3— 4 orĭ	10%
„ „ „	5— 8 „	15%
„ „ „	9—11 „	20%
„ „ „	12—15 „	30%
„ „ „	16—20 „	40%
Dela 20 de repeţirĭ în susŭ		50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ şi reducerĭ şi peste cele însemnate mai susŭ.

Braşovŭ 1|13 Maiŭ 1884.

Eu Wilhelmina Rix

declarŭ în publicŭ, că ca vĕduvă a reposatului Dr. Rix sunt singura producătóre de pasta Pompadour veritabilă şi nefalsificată.

Acéstă pastă renumită, cunoscută de 100 de anĭ chiar şi în cercurile cele mai înalte, face se dispară, pe garanţiă, *pistrui, pete, de ficatŭ, sgrăbunţe, pete de vĕrsatŭ, cojĭ, nasurĭ roşii, şi mânĭ roşii,* c'unŭ cuvêntŭ tótă necurăţenia din faţă. Atestate de totŭ feliulŭ dela profesori însemnaţĭ asupra bunătăţii şi, că e nevătămătóre acéstă pastă, sunt depuse în destilariă la vederea fiăcăruia. Pasta dă o colóre próspĕtă pielii şi o fineţă deosebită, o netezesce şi feresce pe omŭ de creţe până în cele mai adêncĭ bătrâneţe. Acéstă pastă în gura poporului numită *pastă minunată* este cu deosebire preferită de către damele vienese, căcĭ succesele ei sunt surprindĕtóre. Preţulŭ în pachete sigilate 1 fl. 50 cr. cu instrucţiune cu totŭ. Fără sigilulŭ şi subscrierea lui Dr, Rix sĕ nu primiţĭ pasta.

Wilhelmina Rix, vĕduva doctorului.

Wien, Stadt, Adlergasse 12, im eigenen Hause, 1 Stiege, 1 Stock.

In Transilvania:

Alba-Iulia, Farmacia Sieg. Michellyes; **Cluşiu,** Farm. Vicol. Szeky-

Conformŭ desemnului se mai află încă

de vêndare 8766 de césornice remontoir de aurŭ verit. Washington, cu câte 9 fl. 78 cr. şi 3967 de césornice verit. de Elveţia cu câte 4 fl. 85 cr.

Mărimea pentru domnĭ şi dame. Tóte aceste césornice sunt pe secundă îndreptate şi esacte. Faţa césornicelorŭ lucesce nóptea de sine aşa, încâtŭ în orĭ-ce vreme se póte vede la câte óre este. Unŭ césornicŭ **remontoir pentru dame** probatŭ, care înainte a costatŭ 75 fl., acum e numai cu 28 fl.; césornice remontoir marĭ pentru domnĭ, mai înainte cu 90 fl., acum numai cu 35 fl.; în argintŭ B I. oficiosŭ probatŭ, suflatŭ cu aurŭ fórte finŭ, pentru dame mai înainte 30 fl, acum numai 14 fl,: pentru domnĭ mai înainte 25 fl., acum numai 12 fl 50 cr.: césornice de argintŭ veritabilŭ de Geneva cu capacŭ auritŭ, mai înainte 15 fl.; acum numai 8 fl. 50 cr.; césornice remontoir patentŭ verit Washington mai 'nainte 36 fl., acum numai 9 fl. 78 cr.; césornice anghiră (ancre) de Geneve cu 17 rubine, cu capacurĭ de nikelŭ-argintŭ séu în aurŭ doublé, cu aparatŭ de nikelŭ patentŭ regulatŭ şi esactŭ mai înainte 22 fl., acum numai 8 fl. 75 cr.; unŭ césornicŭ de Elveţia lucratŭ fórte gentilŭ, cu mechanismŭ de anghiră, mai înainte 15 fl., acum numai 4 fl. 85 cr. Afară de acestea primesce comandorulŭ pe de géba, (gratis), ca darŭ dela etablismentulŭ nostru o păreche de cercei de dame cu aurŭ de 14 kar. probatŭ de către ofic. c. r. de punţare, cu mărgenŭ verit. margele séu rosete; mai departe o cruce la gâtŭ cu lanţŭ, o broşă finŭ gravată, unŭ medalionŭ cu faţă frumósă, unŭ inelŭ de brilliantŭ simil, 3 garniturĭ de nasturĭ pentrn cămăşĭ şi manşete din nikelŭ-argintŭ, cu gravare fórte frumósă, unŭ lanţŭ de césornicŭ din aurŭ doublé, cu medalionŭ cu 12 fotografii picante de Parisŭ séu cu talerĭ George, 1 ţigaretă sculptată de spumă cu rose séu figurĭ împreună cu etua, 2 albumurĭ conţênêndŭ unulŭ 50 de fotografii, şi celalaltŭ 234 articule diferife de lucsŭ. —

Albumŭ de fotografii, formă cuadrată, de sorta primă cu aparatŭ de musică verit. din Geneva, cântândŭ două piese, singuraticu 7 fl, 50, ca adausŭ la césornicele susŭ numite, numai cu 6 fl. mai multŭ. La fiecare césornicŭ se garantéză cincĭ anĭ, obiecte comandate şi neeonvenabile se primescŭ retour séu se schimbă, de aceea nicĭ o comandă nu e riscată. — Se espedéză în fie-care di afară de sĕrbătorile creştine: Pascĭ, Rosalii şi Crăciunŭ.

Adresa: **Uhren-Alianz aus Genf,** WIEN, I, Adlergasse Nr. 1.

NB. orĭ lăudătóre se vorŭ primí în totŭdéuna cu mulţămită, însĕ nu se mai publică.

21—30

A V I S Ŭ.

BĂCĂNIA
MUNTEANŬ & MINCOVICĬ
BRAŞOVŬ, TUŞNADŬ.

Firma **Munteanŭ & Mincovicĭ** recomăndă on. publicŭ băcănia din „Tĕrgulŭ Flosului“ şi filiala lorŭ din „Strada Teatrului,“ fiindŭ bine asortate cu totŭ felulŭ de articole de coloniale, delicatese de vinurĭ străine şi indigene, precum şi cu totŭ felulŭ de **ape minerale.** Tot deodată aduce la cunoscinţa on. publicŭ, că cu începerea sesonului de băi (3/15 Iunie) a. c. va deschide érăşĭ **o Filială la Băile din Tuşnadŭ** (totŭ în vechiulŭ localŭ în casele D-lui Kanapassek).

Numita firmă crede că va satisface pe deplinŭ cerinţele on. publicŭ braşovénŭ şi ale on. óspeţĭ dela băi, atâtŭ prin calitatea mărfurilorŭ câtŭ şi prin preţurile sale moderate.

BĂCĂNIA
MUNTEANŬ & MINCOVICĬ
BRAŞOVŬ, TUŞNADŬ.

Tipografia Alexi Braşovŭ.